

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

11. An sit probabilis opinio aliquorum asserentium Equites
Hierosolymitanos non esse verè religiosos? Et an virtute Cruciatæ possit
commutari votum religionis D. Iacobi, Calatravæ, Alcantaræ, non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

motio apprehenso. Quapropter communis est Doctorum sensus, multa esse speculatiue, & metaphysice probabilia, & possibilia, quae in praxi & improbabilia, & impossibilia sunt. Quod infinitis exemplis potest demonstrari. Hincque Marchant. Vnde, licet rationes pro affirmatiua sententia Sancij, magni sint ponderis, tamen negatiuae adhaesit etiam sapientissimus Quiedo in *part. 2. tract. 5. contr. 3. punct. 1. n. 10.* sic asserens: [Cum passim apud Authores reperitur, rem aliquam speculatiue esse probabilem: in praxi tamen amplectendam non esse, vel in praxi probabilem non esse; videndum est, quid Authores significare intendunt, dum admissa probabilitate speculatiua, practicum negant. Credo ego significare velle, talem actionem, praecise attenda sua natura simplicitate, & absolute, vnde quaque in omni genere licitam esse; non posse tamen reduci ad praxim, quia moraliter impossibile est, vel valde difficile exerceri cum eisdem circumstantiis, quibus licita censetur, & sine aliis, rationes quarum vitietur. Sic de nonnullis tactibus asserunt Doctores, habitis propter delectationem, quae praecise refultat ex temperamento primatum qualitatum eiusdem rationis cum his, qui sunt in aliis corporibus inanimatis veneratoris non esse, & ita non habere malitiam lethalem. Verumtamen, qui tales tactus raro, aut nunquam sunt praecise propter talem delectationem, cuius signum est non ita fieri in rebus, ex quibus nulla alia delectatio potest capi; practice improbabile est, tales tactus non habere lethalem malitiam. Similiter potest dici res, quae praedicto modo probabiliter licita iudicatur, practice nullo modo probabilis propter annexum periculum; dicitur enim speculatiue probabilis periculo secluso; in re tamen nunquam talis res sine illo periculo continget: quia ex se magnam vim habet ad inclinandam voluntatem ad primum affectum. Similiter id, quod est speculatiue probabile ratione scandali, quia nunquam sine scandalo, aut saltem sine illius periculo fieri potest, practice improbabile dicitur. Quae praecipue locum habent in his, quae pertinent ad castitatem, in quibus facile dilabitur homo ad maiora, dum minora sibi permittit; & in materia de contractibus, in quibus vitium frequenter palliatur externis actionibus, quae secundum se licite apparent. Propter haec, aut alia extrinseca poterit id, quod speculatiue probabile est, attenda sua intrinseca natura, fieri practice improbabile; rem autem speculatiue probabilem, attenda illius natura, & practice improbabilem, nullo alio extrinseco attendo ego non percipio; & in hoc sensu credo recte docuisse Ioannem Sanchez, omnem opinionem speculatiue probabilem in re morali, practice probabilem esse: quia in hac materia speculatio ordinatur ad praxim, & praxis regula est speculatio.] Hae omnia Quiedo, *ubi supra*, satis quotidiana, & practabilia, atque ideo maxime notanda.

3. Et post haec scripta inueni, praeter Doctores citatos, negatiua sententiam contra Sancium docere etiam Ioseph. Rocafull. in *praxi Theolog. moral. rom. 2. part. 3. lib. 1. cap. 5. num. 41.* Quia ait ille, sicut quando aliquid secundum se speculatiue est, vel dubium, vel non probabile; potest tamen quis quoad praxim propter aliquas circumstantias illud iudicare probabile: v. g. speculatiue considerando, non apparet probabile, hominem innocentem esse damnandum; & tamen Iudex propter scientiam publicam, quae est secundum allegata, & probata, hominem, quem primata scientia scit ipse certo esse innocentem, potest probabiliter condemnare: ergo pariter fieri poterit, ut aliquid appareat speculatiue probabile, quod tamen practice non sit probabile: non enim semper practice opinionis probabilitas, ex probabilitate opinionis speculatiuae desumenda est, habet siqui-

dem ipsa praxis quaedam incommoda vitare in executione se se offerentia, quae tamen, dum opinio intra limites speculationis manet, non occurrunt. Ex quo colligitur contra Sancium, facile percipi posse, opinionem speculatiue probabilem posse esse non practice probabilem: licet enim opinio practica regulariter pendeat ab opinione speculatiua sibi correspondente, tanquam a causa; tamen cum non attingantur per speculationem, nisi ea, quae ad rem secundum se pertinent, & non quae ex variis circumstantiis executionem talis opinionis comitantur; proinde non in omni euentu speculatiua opinio probabilis intra limites opinionis speculatiuae, est causa probabilitatis opinionis praedictae; sed haec ex aliis principiis pendere potest.] Itaque ex his omnibus apparet, quaestionem in hac Resoluitioe positam, magnos pro negatiua, & affirmatiua sententia patronos habere.

RESOL. X.

An opinio speculatiue probabilis semper in praxi tuto amplecti possit? Ex *part. 2. tr. 13. Ref. 12.*

§. 1. Aliqui negatiue respondent, ut patet ex *sup. hoc in lib. 7. disp. 7.* licet asserat, foeminas quinquagenarias a ieiunio liberat esse, addit tamen, hanc sententiam speculatiue esse probabilem, non autem tutam in praxi.

2. Sed alter Sanchez in *selectis, disp. 54. num. 11.* impugnat hanc sententiam, eo quod intelligibile videtur, aliquam opinionem esse speculatiue probabilem, & in praxi tuto amplecti non posse: probabilitas namque practica a speculatiua differt, tanquam effectus a causa: id enim, quod quis opere exequitur iuste vel iniuste, ab eo nascitur, quod scilicet speculatiue iudicauit posse agi licite, vel illicite. Qui ergo arbitratur speculatiue aliquid licite operari se posse, propter rationes probabiles id tuto executioni mandare poterit, alias nihil operabitur, nec alicuius fructus, siue momenti, erit illa speculatio probabilis, si ad opus esset impedita, & aequae comparari posse, speculatiua opinionem habentem, & pertimescentem operari practice ex ea, Tantalo, poma, & aquam ad labia propae habenti, impedimento tamen eis vti, siue frui. Ita Sancius, aduersus Sanchez. Sed an probabiliter, remitto me iudicio aliorum.

RESOL. XI.

An sit probabilis opinio aliquorum asserentium Equites Ierosolymis non esse vere Religiosos? Et an virtute Cruciate possit commutari votum Religionis D. Iacobi, Calatravae, Alcantarae, non tamen Religionis D. Ioannis? Et notatur Equites D. Iacobi, Alcantarae, Calatravae non esse vere Religiosos. Et docetur legatum relictum sub conditione, si aliquis efficiatur Religiosus, posse consequi, si aliquis efficiatur Eques Militensis. Ex *part. 11. tract. 4. & Misc. 4. Ref. 33.*

§. 1. Saepius calanum sumpsit in meis operibus pro defensione dictorum Equitum, & nunc denuo libentissime sumo; & affirmatiue ad dubium propositum respondet Marcus Vidal in *Arca Theol. moral. tit. 5. de iudice Inquis. 4. num. 24.* ubi sic ait, Aduertendum tamen haec omnia affirmata, & probata in hac secunda nostra conclusione esse probabilia, & in conscientia supposita tamen alia probabili opinione, quod Equites Hierosolymitani non sunt vere Religiosi: affirmant

Ref. 35. r. cursum pro pe finem, & in Ref. 16. s. Nec valet inter medium, & finem, vers. Respondeo. & in tom. 7. tr. 3. Ref. 99. § 2. breuiter ad medium, vers. verè, & in Ref. 100. etiam cursum, & in ref. 149. Quaro secundo ad lin. 2. scilicet in tr. 1. Ref. 54. § 1. & latè in tam. 9. tr. 2. Ref. 262. § 1. & seq. & cursum ibidem doctrina Ref. 167. & 169. & hic infra in tr. 4. Ref. 28. à lin. 2.

firmant aliqui Doctores, vt Ioan. Andreas, Gregorius Lopez, Bartolus, Baldus, Alexander, & alij, quos refert Roderic. in *Summ. quest. Regul. tom. 2. q. 62. arr. 13.* quimodò referent Azor. *tom. 1. lib. 13. cap. 3. quart. 2. vers. secundo est*; Abbas, Silu. Arm. & alij apertè docent huiusmodi Equites non esse propriè Religiosos, sed latè tantum. Ita ille.

2. Sed profus aduersus illam contrariam omninò firmandum est; & ideo Pater Turrianus in *ensuris Theol. cent. 3. dub. 18.* sic ait, An sit probabile asserere, milites S. Ioannis non esse Religiosos? Non desuit qui ita sentiat, sed omninò improbabile est, vt multi sentiant, & constabit ex dicendis infra de essentia status Religiosi. Hæc Turrianus.

3. Vnde stante communi opinione DD. & tot Bullis Pontificiis apertissimè loquentibus, sacrarum Congregationum responsionibus, & S. Rotæ infinitis Decisionibus, tenerarium existimo hodie aliter sentire, ac docere: & idè Magister Texeda ex inclito Ordine Dominicano in *controu. Theol. mor. tom. 1. lib. 1. tract. 1. controu. 2. num. 5.* sic asserit: Dico teritiò Equites Militares D. Ioan. pro vt nunc sunt in Ecclesia, sunt verè, & propriè religiosi, & in vero statu religioso. Hæc conclusio est communis, & probatur, quia emittunt tria essentialia vota in manibus Prælati, in Religione militari approbata, quæ est vera Religio instituta, & confirmata ab Vrbano Pontifice Max. propter bonum, & religiosum finem, scilicet iustum bellum quod suapte natura ordinatur ad defendendam fidem Christianam, & Ecclesiam ab insidiis inimicorum eius, ergo, prob. anteced. quia huiusmodi Equites militares emittunt verum, & integrum votum castitatis secundum regulam approbatam, & votum obedientiæ in manibus superioris, & promittunt perfectam paupertatem, qualiter illi statui decens est, & efficiuntur dominij incapaces, ergo, &c. Hæc ille, & vt dixi communiter Doctores.

4. Rectè itaque Pater Lezana in *summ. quest. Reg. tom. 2. c. 5. num. 5.* dixit pro comperto esse, Milites S. Ioan. veros esse Religiosos, & Leander de *Sacr. 10. 2. tr. 4. d. 14. quest. 110.* & Pellizarius in *Man. Regul. 2. 1. tr. 1. c. 3. n. 30.* dicunt hoc indubitatum esse, & certissimum.

5. Hinc Ioannes de Soria in *Epilogo summarum part. 2. tr. 1. sect. 4. disp. 2. §. circa commutationem*, sic ait: Item potest commutari virtute Bullæ votum Religionis D. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ: quia sub opinione est, an sit reseruatam; minimè tamen votum Melitenis; quia isti equites sunt verè Religiosi, taliter, vt per professionem dirimatur matrimonium ratum.

6. Et idè non grauabor hic apponere verba Magistri Gallego in *Bulla Cruciatæ cap. 9. claus. 9. part. 3. dub. 160.* sic itaque asserit. [El voto de entrar en la Religion militar de los Cavaleros de la orden de San Iuan es reseruatado al Sumo Pontifice; y affini el Obispo le puede dispensar, ni el confessor por la Bula comutar, porque esta es verdadera, y propria Religion, tienen por instituto, y profession solemne la castidad, de suerte que no se pueden casar: y assi el Cavalero que professasse en esta Religion de San Iuan, aunque estuuiere casado por palabras de presente, no auiendo consumado el matrimonio es la profession valida, y se dirime y anula el matrimonio rato no consumado, como sucede en las demas Religiones que tiene la Iglesia como ensena nuestro maestro Fr. Pedro de Ledesma de matrimonio questione sexagesima prima, articulo secundo, en la solucion del argumento quarto principal, y en la suma de matrimonio cap. 28. circa del fin. y de hecho se hà dado por nulo el matrimonio rato no consumado contrahido por vn Cavalero que professò en la orden de San Iuan, como afirma Tho.

Sup. primo contento in hoc latè in tom. 4. tr. 3. Ref. 99. & c.

Sup. hoc ex contentis in seqq. §§. vñ. que adnor. seq. in c. 4. tr. 3. Ref. 98. §. Et idè.

Sanchez lib. 2. de matrimon. disputat. 18.

7. De manera que esta esclarecida orden militar de San Iuan, de tanta importancia para vna Monarquia Christiana, y exaltacion de la Santa Fe Catolica es verdadera y propia Religion contres votos solemnes de Pobreza, Obedientia, y Castidad.] Ita ille.

Vide etiam Andream Mendo in *Bulla Cruciatæ disp. 26. c. 12.*

8. Non debet igitur Pater Vidal contrariam sententiam probabilem vocare, & Auctores (quos pro fecitat) vel loquantur de aliis Religionibus militariibus, vel non viderunt tot Bullas Pontificum, declarationes Cardinalium, & Rotæ decisiones, quæ postea prodierunt, vel non sunt audiendi, cum loquantur contra torrentem Doctorum, & qui contra omnes loquuntur, non bene loquuntur.

9. Nota verò, quod post hæc scripta inueni Magistrum Texeda in *Controu. Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tr. 2. controu. 17.* qui cum acriter pugnalet contra Machinum asserendo Equites D. Jacobi, Calatravæ, &c. non esse verè Religiosos, tamen postea n. 63. fol. 374. fatetur aliter dicendum esse de Equitibus Hierosolymitanis, quos esse veros Religiosos ex vi voti, dicendum esse confirmat.

10. Ex his ego olim interrogatus respondi, quod legatum in Testamento relicto sub conditione, si aliquis efficiatur Religiosus, possit consequi si talis efficiatur Eques Melitenis, sicuti si quis vouisset Religionem, satisfaceret voto ingrediendo Religionem Hierosolymitanam, vt ego alibi probabiliter firmavi, & me citato concedit etiam Vidali, vbi supra.

11. Post hæc scripta præter Doctores citatos, sententiam Patris Vidali nouissimè inuenio tanquam improbabilem damnare doctum, & amicum Patrem Escobar de Mendoza in *Theol. moral. lib. 7. sect. 2. c. 44. Prob. 9. 1. n. 736.*

RESOL. XII.

An Responsor casus conscientia possit consilere in his que pertinent ad utilitatem interrogantis, iuxta aliam opinionem, contra propriam; ita vt sit deus, qui possit relicta opinione, quam probabiliter existeret iuxta probabilem consilere, quando penitens non committit eximet, v.g. ab obligatione restitutionis, & alia, quæ quacumque?

Et quid autem, quando ipse Responsor ad quidpiam obligat?

Et an quando supradictus Responsor casum interrogatur, quid ipse sentiat esse verius, & probabilius, an tunc debeat consilere, quod ipse indicat esse verius, & probabilius? Ex p. 2. tr. 13. Ref. 14.

1 §. Respondeo affirmatiuè cum Sayro lib. 1. cap. 6. num. 11. Valquez in p. 2. tom. 1. disp. 6. num. 14. Sanch. in *summ. tom. 1. lib. 1. c. 9. num. 19.* & aliis. Imò aliquando tenetur opinionem liberantem, & benigniorem interroganti declarare, quando de opinione liberante, & benigniori interrogatur à penitente, seu petente consilium, vt docet Salas in p. 2. tom. 1. tr. 8. disput. unica, sect. 9. n. 85. & sect. 10. num. 9. Sanchez vbi supra. num. 21. & Sancius in *selectis disp. 33. n. 52.*

2. Sed non grauabor hic apponere verba Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 1. dub. 12. num. 2.* [Anque el confessor tenga vna opinion probable, y sabe, que ay otra, que fauore ce al penitente, la qual el penitente no sabe deue el Confessor seguir la que fauorece al penitente.] Itaque, vt cum Becano in p. 2. tract. 1. c. 4. g. 9. num. 16. claudam hanc resolutionem dico, quod debet vnusquisque ita consilium præstare, vt non mentatur.